

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Výrok o nákladech řízení v usnesení o nařízení soudního prodeje zástavy

Současná soudní praxe je v otázce ukládání náhrady nákladů řízení v rámci řízení o soudním prodeji zástavy dle § 200y an. o.s.ř. ovládána v zásadě dvěma judikáty - nálezem Ústavního soudu České republiky ze dne 19. 4. 2007, sp. zn. II ÚS 114/06 (dále jen „Nález ÚS“) a usnesením Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. 7. 2010, sp. zn. 21 Cdo 1520/2009 (dále jen „Usnesení NS“), přičemž nutno uvést, že tato situace zavádí do rozhodovací praxe soudů jistou dvojkolejnost, když část soudů se přiklání k závěrům Nálezu ÚS a část k závěrům Usnesení ČR.

V následujícím článku se pokusím shrnout závěry učiněné v obou rozhodnutích a zároveň uvést jejich klady či zápory a vliv na možnost vymáhání nákladů soudního řízení. Úvodem bych si dovolila zmínit specifický charakter řízení o soudním prodeji zástavy, které se odlišuje především svým dvoufázovým průběhem. V první - nalézací fázi řízení je zástavní věřitel povinen soudu doložit pouze tři skutečnosti, a to zajištěnou pohledávku, zástavní právo k zástavě a kdo je zástavním dlužníkem (§ 220z odst. 1 o.s.ř.) - jakékoliv jiné skutečnosti nejsou pro uvedené řízení významné. Rozhodné skutečnosti navíc nemusí být v řízení prokázány (postaveny najisto), postačí, pokud budou osvědčeny, tj. budou-li se z předložených listin nebo jiných důkazů jevit alespoň jako pravděpodobné[1]. V této fázi může zástavní dlužník zpochybňovat pouze to, zda tyto skutečnosti byly zástavním věřitelem skutečně doloženy[2], přičemž nemá možnost jakkoliv rozporovat existenci či výši zajištěné pohledávky. Tato možnost se mu naskytne až ve druhé - vykonávací (exekuční) fázi řízení, a to především prostřednictvím návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce), kdy může prokázat, že zajištěná pohledávka částečně či zcela zanikla.

Ústavní soud ve svém Nálezu ÚS z roku 2007 došel k závěru, že *„je porušením práva na spravedlivý proces (čl. 36 Listiny základních práv a svobod) a principu rovnosti účastníků řízení (čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod), pokud je v řízení o soudním prodeji zástavy (§ 200y až 200za občanského soudního řádu), současně s vyhovujícím výrokem o nařízení soudního prodeje zástavy, rozhodnuto i o nákladech řízení. V souladu s požadavkem spravedlnosti naopak je, aby o nákladech řízení bylo v takovém případě rozhodnuto až v rámci vykonávacího řízení, tedy poté, co bude postaveno najisto, zda bylo v řízení o soudním prodeji zástavy rozhodnuto po právu.“*

Ústavní soud tento závěr odůvodnil tím, že řízení o soudním prodeji zástavy je již dle svého zařazení do třetí části hlavy páté o.s.ř. řízením zvláštní povahy a náklady řízení tak nelze poměřovat dle úspěchu ve věci. Jelikož zástavní dlužník nemá v první fázi řízení možnost se bránit a namítat neexistenci zástavního práva či zajištěné pohledávky, nelze dle názoru Ústavního soudu uzavřít, že by žalobce měl v případě vydání usnesení o nařízení soudního prodeje zástavy plný úspěch ve věci a nelze proto zástavnímu dlužníku uložit povinnost k náhradě nákladů řízení. Ústavní soud v Nálezu dále uvedl, že řízení o soudním prodeji zástavy není samostatným řízením, nýbrž tvoří jeden celek s řízením vykonávacím (exekučním). Až ve druhé fázi má totiž zástavní dlužník možnost vznášet námítky vůči zajištěné pohledávce, tudíž až po skončení vykonávací (exekuční) fáze řízení lze rozhodnout o nákladech řízení na základě principu úspěchu ve věci a to včetně nákladů nalézací fáze řízení.

Závěrem Ústavní soud v Nálezu ÚS uvedl, že pouze pokud by soud žalobě na nařízení soudního

prodeje zástavy nevyhověl, rozhodne v usnesení o zamítnutí žaloby zároveň o nákladech řízení, protože v tomto případě by vykonávací (exekuční) fáze nemohla samozřejmě vůbec následovat. Zde si dovolím uvést, že Ústavní soud nejspíše nebral v úvahu možnost, že pohledávka může být po vydání usnesení o nařízení soudního prodeje zástavy zcela uhrazena a ani v tomto případě by nemohla následovat vykonávací (exekuční) fáze, přičemž o nákladech řízení by tak nebylo vůbec rozhodnuto a zástavní věřitel by již neměl žádnou možnost dosáhnout vydání rozhodnutí o nákladech řízení.

Nejvyšší soud svým pozdějším Usnesením NS z roku 2010 na Nález ÚS v podstatě navázal, avšak s tím rozdílem, že uzavřel, že „v usnesení, kterým soud vyhoví žalobě zástavního věřitele a nařídí soudní prodej zástavy (§200z o.s.ř.), soud rozhodne též o povinnosti zástavního dlužníka k náhradě nákladů řízení; přizná-li zástavnímu věřiteli náhradu nákladů řízení, nestanoví (nemusí stanovit) zástavnímu dlužníku lhůtu k jejich zaplacení. Přiznané náhrady nákladů řízení o soudní prodej zástavy se zástavní věřitel může ve výkonu rozhodnutí nebo exekuci domáhat jen z výtěžku zpeněžení zástavy, dosaženého jejím prodejem; nařízení a provedení výkonu rozhodnutí (exekuce) k uspokojení náhrady těchto nákladů řízení z jiného majetku povinného je nepřípustné.“

Nejvyšší soud tak na rozdíl od Ústavního soudu došel k závěru, že každá z fází řízení o soudním prodeji zástavy je řízením samostatným, které je zahajováno na návrh zástavního věřitele a ukončeno vydáním soudního rozhodnutí. S ohledem na ustanovení § 151 odst. 1 o.s.ř.[3] je pak nepochybně nutné rozhodnout o nákladech řízení již ve fázi první, tedy v usnesení, jímž soud nařídí soudní prodej zástavy (popř. samozřejmě v usnesení o zamítnutí žaloby).

Ze skutečnosti, že náklady řízení jsou příslušenstvím zajištěné pohledávky, NS dovodil, že tyto náklady je možné uspokojit pouze z výtěžku zpeněžení zástavy a nelze je tak uspokojit z žádného jiného zdroje, než z předmětné zástavy. Zástavnímu dlužníku tak nelze uložit povinnost uhradit zástavnímu věřiteli náklady řízení do tří dnů od právní moci usnesení, resp. i v případě, že takový výrok bude vydán, nebude možné nařídit exekuci na jiný majetek (nežli zástavu) zástavního dlužníka. Stejně platí i v případě, že ve výroku nebude uvedeno, že náklady řízení je možné uspokojit pouze z výtěžku soudního prodeje zástavy.

Nejvyšší soud dle mého názoru správně vyvodil, že zástavní dlužník nemůže být poškozen tím, že v první fázi řízení soud zkoumá pouze okolnosti uvedené v § 200z odst. 1 o.s.ř., a že námitky vůči zajištěné pohledávce může vznášet až ve fázi vykonávací (exekuční). Jestliže totiž zástavní dlužník v druhé fázi řízení úspěšně a důvodně uplatní svou obranu proti prodeji zástavy, bude výkon rozhodnutí/exekuce zastaven/a a následně by to byl zástavní věřitel, který by byl na základě ustanovení § 271 o.s.ř.[4] zavázán k náhradě nákladů řízení zástavnímu dlužníku.

Jak uvedl Nejvyšší soud, po první fázi řízení nemusí vždy nutně následovat fáze druhá – tak tomu bude především tehdy, pokud po vydání usnesení o nařízení soudního prodeje zástavy dojde k uhrazení celé pohledávky. V tomto případě by zástavní věřitel neměl možnost docílit přiznání náhrady nákladů řízení a tím vzniku vlastního práva na jejich uhrazení, neboť rozhodnutí o náhradě nákladů řízení je konstitutivní povahy. Zástavní věřitel by tak v konečném důsledku musel nést náklady nalézací fáze řízení sám.

Dle mého názoru by se soudní praxe měla ubírat v souladu se závěrem obsaženým v Usnesení NS, neboť lze zajisté souhlasit s tím, že obě fáze řízení o soudním prodeji zástavy jsou samostatným řízením a proto i v rozhodnutí, kterým se končí první fáze, je třeba vydat též výrok o nákladech řízení. Nelze se ztotožnit se závěrem soudu Ústavního, že zástavní dlužník by byl poškozen na svých právech, pokud by mu byla uložena povinnost uhradit náklady řízení ve fázi, kdy nemá možnost se účinně bránit, neboť tento může odvrátit prodej zástavy (a tedy i povinnost uhradit náklady řízení) ve druhé fázi řízení. Jak rovněž konstatoval Nejvyšší soud, zástavní věřitel nemusí přistoupit k

vykonávací (exekuční) fázi řízení a o nákladech řízení by tak v rozporu s § 151 odst. 1 o.s.ř. nebylo vůbec rozhodnuto. Zároveň je třeba si uvědomit, že zástavní věřitel může k provedení dražby využít služeb soukromých dražebních společností, které nemají pravomoc rozhodovat o nákladech nalézacího řízení a věřitel by se tak nedomohl náhrady nákladů, které v řízení účelně vynaložil.

Bude otázkou času, jak se soudy vypořádají s rozdílností závěrů těchto rozhodnutí a ke kterému způsobu řešení se soudní praxe uchýlí. Zároveň však nemají soudy jasno v otázce, jaký je vztah mezi oběma rozhodnutími, když Usnesení NS bylo vydáno až po Nálezu ÚS a měla by se tak uplatnit zásada *lex posterior derogat priori*, avšak tato zásada může být narušena nadřazeností Ústavního soudu soudu Nejvyššímu, tedy zásadou *lex superior derogat inferiori*. Z hlediska právní jistoty však bude jistě vhodné, aby se soudní praxe v této otázce ustálila.

Mgr. Alexandra Šrámková

[1] např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2011, sp. zn. 21 Cdo 4305/2010

[2] např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 5. 2011, sp. zn. 21 Cdo 3973/2009

[3] „O povinnosti k náhradě nákladů řízení rozhodne soud bez návrhu v rozhodnutí, jímž se řízení u něho končí;...“

[4] „Dojde-li k zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí, rozhodne soud o náhradě nákladů, které účastníkům prováděním výkonu rozhodnutí vznikly, podle toho, z jakého důvodu k zastavení výkonu rozhodnutí došlo. ...“

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)